

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

กรอบแนวคิดเบื้องต้น

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โครงการ “การประเมินศักยภาพด้านการปรับตัวต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยกลุ่มเยาวชนในพื้นที่” เป็นโครงการวิจัยที่เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมุ่งเน้นการนำแนววิธีการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับเบื้องต้น โดยการจัดกิจกรรมให้เยาวชนจากโรงเรียนในตำบลต่างๆ ของอำเภอสทิงพระได้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ และวิธีการรับมือในเวลาที่ชุมชนของตนเองได้ประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย พายุ ภัยแล้ง เป็นต้น ซึ่งพื้นที่อำเภอสทิงพระได้ประสบกับภัยพิบัติที่กล่าวมาข้างต้นอย่างต่อเนื่องทุกปี การที่เข้าไปให้ความรู้ และดำเนินกิจกรรม เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติ วิธีการเตรียมตัวรับมือ การทำแผนที่ชุมชน การทำแผนที่ศักยภาพของชุมชนตนเอง ทำให้เยาวชนในท้องถิ่นได้เกิดความตระหนักตื่นตัว และเตรียมพร้อมที่จะรับมือในยามที่ชุมชนของตนประสบกับภัยพิบัติได้เป็นอย่างดี

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนและครูจากโรงเรียนในตำบลต่างๆ ของอำเภอสทิงพระ จำนวนไม่ต่ำกว่า 50 คน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสทิงพระด้วย โรงเรียนที่เชิญเข้าร่วมโครงการ มีดังนี้

ตาราง 1 รายชื่อโรงเรียนที่ได้เชิญเข้าร่วมโครงการ

ลำดับ	ตำบล	โรงเรียน
1	ต.กระดังงา	โรงเรียนวัดกลาง
2	ต.คลองรี	โรงเรียนชุมชนวัดคลองรี
3	ต.คูขุด	โรงเรียนวัดคูขุด
4	ต.คูขุด	โรงเรียนวัดธรรมประดิษฐ์
5	ต.คูขุด	โรงเรียนวัดศรีไชย
6	ต.จะทิ้งพระ	โรงเรียนสทิงพระวิทยา
7	ต.จะทิ้งพระ	โรงเรียนบ้านจะทิ้งพระ
8	ต.ชุมพล	โรงเรียนวัดนางเหล้า

ลำดับ	ตำบล	โรงเรียน
9	ต.ดีหลวง	โรงเรียนวัดดีหลวง
10	ต.ท่าหิน	โรงเรียนวัดท่าหิน
11	ต.ท่าหิน	โรงเรียนวัดโพธิ์กลาง
12	ต.ท่าหิน	โรงเรียนวัดห้วยลาด
13	ต.บ่อदान	โรงเรียนบ้านวัดใหม่
14	ต.บ่อแดง	โรงเรียนวัดบ่อแดง
15	ต.วัดจันทร์	โรงเรียนสทิงพระชนูปถัมภ์
16	ต.สนามชัย	โรงเรียนวัดสนามไชย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ขั้่นวางแผน

- 1) ประสานงานกับโรงเรียนตัวแทนเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการรับมือภัยพิบัติในพื้นที่อำเภอสทิงพระ และเชิญปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรเกี่ยวกับประวัติภัยพิบัติในพื้นที่อำเภอสทิงพระ (ตามรายชื่อโรงเรียนในตารางด้านบน)
- 2) จัดทำคู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการรับมือภัยพิบัติในพื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
- 3) ประสานกับปราชญ์ชาวบ้านเพื่อเชิญเป็นวิทยากรในหัวข้อ “ภัยพิบัติทางธรรมชาติและ การรับมือในท้องถิ่น”
- 4) ประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนสทิงพระวิทยาเพื่อขอใช้สถานที่สำหรับการจัดกิจกรรม

2. ขั้่นดำเนินการ

- 1) ดำเนินการส่งหนังสือเชิญนักเรียนและครูผู้ดูแลเข้าร่วมกิจกรรมพร้อมชี้แจงรายละเอียดของโครงการให้กับทางโรงเรียนได้ทราบโดยละเอียด
- 2) ดำเนินการเตรียมเอกสารต่างๆ อุปกรณ์ สื่อต่างๆ สำหรับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 3) ดำเนินจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การประเมินศักยภาพด้านการปรับตัวต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชนพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยกลุ่มเยาวชนในพื้นที่” ณ โรงเรียนสทิงพระวิทยา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
- 4) ให้เด็กมีความเข้าใจความหมายของ “ภัย” และ “ภัยพิบัติ” และบอกความแตกต่างของทั้งสองคำ พร้อมยกตัวอย่างได้ กิจกรรมนี้จะแบ่งเด็กออกเป็น 7 กลุ่ม คณะโรงเรียน โดยมีครูและ

ปราชญ์คอยให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมระดมความคิดเห็น แล้วเขียนความคิดที่ได้ลงกระดาษฟลิปชาร์ต และให้ออกแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่มต่อผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด แล้วจึงสรุปผลของคำว่าภัยและภัยพิบัติให้ผู้เข้าร่วมโครงการอีกครั้ง

5) ให้ปราชญ์ชาวบ้านให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เรื่อง “ภัยพิบัติทางธรรมชาติและ การรับมือในท้องถิ่น” โดยมีนางพูนทรัพย์ ศรีชู เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ โดยการบรรยายประกอบสไลด์ และการซักถาม

6) ให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมตัวรับมือภัยพิบัติ โดยนำกล่องอุปกรณ์ยังชีพยามเกิดภัยพิบัติซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ต่างๆ มาวางเรียงกัน แล้วจึงให้เด็กๆ ออกมาเลือกอุปกรณ์คนละ 3 ชิ้น พร้อมกับบอกวิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เหล่านั้นให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับฟังและร่วมกันอภิปราย และแสดงบทบาทสมมุติการใช้อุปกรณ์ยังชีพยามเกิดภัยพิบัติ

7) ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนที่เสี่ยงและทรัพยากรในชุมชน โดยแบ่งกลุ่มเด็กๆ ออกตามภูมิภาคตามตำบลของตนเอง เพื่อให้เด็กๆ ระดมความคิดเกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ตั้งสำคัญในชุมชนของตนเอง เช่น โรงเรียน วัด ร้านค้า อบต. สถานีอนามัย สถานีตำรวจ ฯลฯ และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวาดแผนที่ทรัพยากรชุมชนของตนเอง และให้ออกมานำเสนอแผนที่ที่ได้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการและผู้วิจัยได้ซักถามแล้วชี้ให้เห็นว่าทุกคนสามารถทำแผนที่ชุมชนของตนเองได้ไม่ยาก

8) ให้ความรู้เรื่องการประเมินศักยภาพด้านการรับมือภัยพิบัติในชุมชนและอธิบายแบบสอบถามที่ทางผู้วิจัยได้เตรียมไว้ให้แล้ว เพื่อให้เด็กๆ นำไปสอบถามคนในชุมชนของตนเองเกี่ยวกับการรับมือภัยพิบัติเพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนด้านการรับมือภัยพิบัติ โดยแจกให้คนละ 1 ฉบับ เพื่อให้เด็กๆ ได้เข้าใจการใช้เครื่องมือในการได้มาซึ่งข้อมูลโดยวิธีการสอบถาม

9) ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพด้านการรับมือภัยพิบัติในชุมชนอย่างง่าย จากแบบสอบถาม (แสดงในภาคผนวก) ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 3 ด้าน คือ ผู้ใหญ่ ชุมชน และเด็ก โดยถ้าในแต่ละด้านจะมีเกณฑ์ในการรับมือ (ดังตารางที่ 2) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งช่วงของศักยภาพการรับมือภัยพิบัตินี้ ผู้วิจัยได้แบ่งอันตรายภาคขั้นให้เท่ากัน ยกเว้นในระดับมากของด้านชุมชนและเด็ก จะไม่เท่าเนื่องจากจำนวนข้อที่ไม่ลงตัว ดังนั้นจึงให้ค่าคะแนนของช่วงมาก มากกว่าช่วงอื่น

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมินศักยภาพในการรับมือ

กลุ่ม/ระดับ	น้อย	ปานกลาง	มาก
ข้อ ก ชาวบ้าน/ผู้ใหญ่	1-3	4-6	7-9
ข้อ ข ชุมชน	1-3	4-6	7-10
ข้อ ค เด็ก	1-2	3-4	5-7

3. ชั้นสรุปผล

- 1) ประมวลข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการ
- 2) วิเคราะห์และสรุปรายงาน

ศูนย์ศึกษาลำปาง
www.SongkhlaLake.com